

ابوالقاسم رحمانی

دبیر گروه جامعه

همه درگیر کرونا، درگیر تهیه ماسک و حفاظت از سلامتی خود، درگیر نان درآوردن و زنده‌ماندن در این شرایط سخت

و طاقت‌فرسای اقتصادی و... هستند و کمتر کسی توجه‌اش به مسائلی جلب می‌شود که خیلی نرم و زیرپوستی درحال تغییرند. همین حالا‌اگر در خیابان قدم‌زنیدوبه‌صورت‌اتفاقی جلوی چند نفر را بگیرید‌واز برخی حقوق قانونی‌شان مثلاًدر ارتباط‌با ایجاد تجمعات‌وامر به‌معروف‌ونهی‌از منکر‌و مطالبه از مسئولان و... بپرسید، کمتر کسی به ریز و جرز پاسخی

تخصصی مسئولان‌را رعایت‌ضوابط ستاد احیای امر به‌معروف و نهی‌از منکر‌به‌انجام‌فعالیت‌های جهادی‌و مطالبه‌گری‌بپردازد. این مجوز جهت‌فعالیت‌جهادی‌در زمینه‌مطالبه‌گری اجتماعی توسط ستاد احیای امر به‌معروف و نهی‌از منکر‌صادر گردیده و جهت‌فعالیت‌های خارج از این موضوع اخذ مجوز از مراکز مربوطه الزامی خواهد بود. توضیح: مدت اعتبار از تاریخ صدور دو سال و تمدید آن پس از ارزیابی امکان‌پذیر خواهد بود. « این تصویر‌واین اتفاق آنقدر عجیب‌وغریب‌بود که‌به‌سرعت‌در فضای رسانه‌ای نسبت‌به آن واکنش‌هایی‌صورت‌گرفت. واکنش‌هایی

بگذارید کمی بی‌پرده‌تر صحبت‌کنم و با مثال‌به‌اصل‌مساله وارد‌شوم. فکر‌کنید‌برای یک تکلیف‌شرعی‌و انسانی‌که‌در دین اسلام‌هم‌به آن بارها و بارها اصرار و تأکید‌شده‌است، لازم‌به‌گرفتن مجوز‌از یک نهاد حکومتی‌باشد! مثلاً‌برای اینکه‌نماز بخوانید، بروید و از ستاد اقامه‌نماز مجوز بگیرید! اتفاقی‌که این چند روز اخیر و بعد از اعلام آن‌فعال مجازی‌اتفاق افتاد، همین بود. تصویری‌از مجوزی‌را منتشر کرد که‌در آن نوشته شده: «براساس این مجوز گروه‌جهادی‌فلان، به شماره‌فلان و سرپرستی جناب آقای فلانی، مجاز خواهد بود تا‌در زمینه

اساسا صدور مجوز بی‌معنی است

اما بگذارید کمی بیشتر و تخصصی‌تر در این‌باره صحبت‌کنیم. اولین نکته‌ای که باید در ارتباط با این ماجرا به آن توجه کرد، اصل دریافت مجوز برای چنین فعالیت‌هایی‌است. اساسا مجوز جایی‌معنی می‌دهد که‌کاری‌برای عموم مردم دارای‌ممنوعیت‌هایی‌است‌و فرد یا گروهی‌با دریافت مجوز آن فعل‌را انجام می‌دهند. پس وقتی پای مجوز به میان می‌آید باید درباره‌مساله‌ای حرف‌بزیم‌که از لحاظ قانونی و... برای عموم مردم دارای‌محدودیت‌هایی‌باشد که‌در این مورد خاص‌در ادامه می‌نویسیم‌که‌نه‌تنها محدودیت‌هایی‌وجود ندارد بلکه کاملاً‌همگانی همه مردم می‌توانند اقدام‌به امر‌به‌معروف و نهی‌ازمنکر کنند. نکته قابل‌تامل دیگر اینکه‌در این تکه کاغذ، مجوزدهنده هم آمده و مساله‌را طوری تخصصی‌تعریف کرده و نوشته‌است «در زمینه تخصصی‌مسئولان» درحالی‌که اصلا چنین مساله‌ای‌وجاهتی ندارد وقتی شما می‌توانید همه افراد را امر‌به‌معروف و نهی‌ازمنکر کنید و مخصوصا‌از مسئولان مطالباتی‌داشته‌باشید. پس با این تفسیر اساسا اینجا صدور مجوز بی‌معنی‌است.

خطر تبدیل شدن به روبه

اما موضوع مهم دیگر خطر تبدیل به روبه‌شدن چنین اقداماتی‌است. به‌رحال ما رسانه‌ای‌ها بهتر از هرکس و هر جریان دیگری از مطالبه‌گری و فضای آن مطلعیم. تابه‌حال هم خبری‌از چنین مسائلی نبوده‌است که‌برای پیگیری ماجرا و مطالبی‌نیاز به چنین مجوزی‌از سوی ستاد احیای امر‌به‌معروف و نهی‌ازمنکر‌باشد. این اتفاق یعنی ثبت مجوز برای یک نفر که اقدام‌به مطالبه‌گری کند، یعنی درنهایت منجر به این می‌شود که‌مطالبه‌گری جنبه عمومی‌و همگانی‌خود را از دست می‌دهد و فقط عده خاصی‌حق و جایگاه مطالبه‌گری دارند و آن هم همین‌جانبه هستند که چنین مجوز‌هایی‌را دریافت کرده‌اند. مضاف‌بر این‌خود آقای سخنران و فعال مجازی‌در صفحه شخصی و ذیل همین پستی که تصویر مجوزش‌را منتشر کرده، نوشته‌است که من، من‌بعد مجوز دارم که امر‌به‌معروف و نهی‌ازمنکر‌داشته‌باشم. سوال اینجاست که‌خب این مساله‌ای قانونی‌است؟ اینکه همه امکان مطالبه‌گری و امر‌به‌معروف و نهی‌ازمنکر‌داشته‌باشیم، نیازی به این کاغذبازی‌ها نیست و نبود و این چنین غره‌شدن و خیال کسب‌قدرت و... کمی عجیب و خطرناک به نظر می‌رسد. حالا اینکه براساس تاریخ موجود در بالای این مجوز چرا این‌فعال مجازی ۴۰ روز اعلیابه‌ای‌از این مجوز منتشر نکرده بود هم خود جای سوال دارد!

جامعه

سه‌شنبه ۲۴ تیر ۱۳۹۹ شماره ۳۰۸۴

درباره ماجرای من درآوردی مجوزی شدن امر‌به‌معروف و نهی‌ازمنکر

VIP مطالبه‌گری و عدالتخواهی

سر آدم بلند می‌کند و تعجب‌برانگیز است. مثلا همین دو شب پیش که مانند همیشه درحال مرور صفحات مجازی در توئیتر واینستاگرام‌بودم، یکی‌از این همه چیزدان‌های مجازی تصویری‌از یک مجوز در صفحه شخصی‌اش منتشر کرد که من‌بعدمی‌تواند‌به‌صورت قانونی‌امر به‌معروف‌ونهی‌از منکر‌کندم‌و من‌بعد‌با پشتوانه این مجوز می‌توانم مطالبه تخصصی

برای این مسائل به‌شما می‌دهد. کمتر کسی می‌داند که‌مثلا در اصل هشتم قانون اساسی‌یا در اصل بیست‌وهفتم آن چه حقوقی‌در ارتباط با همین مسائل ساده‌اما مهم‌و حیاتی‌برای مردم و چه شرایطی تبیین‌شده‌است. باین همه اما لابه‌لای تمام این سرشلوغی‌ها و اتفاقات عجیب‌وغریب‌که‌به‌سرعت برق و باد می‌گذرد، برخی اخبار و موضوعات حساسی‌دود‌از

روایت ماجرای آقای همه‌چیزدان و دوستان مسئول!

که‌اگر از آن سمیات‌های منتشرکننده‌اجدا کنیم، غالباً‌انتقادی بود. باز هم البته کار بالا گرفت و درنهایت جلیل محبی، دبیر ستاد احیای امر به‌معروف و نهی‌از منکر‌به آن واکنش نشان داد و البته نه‌در تریبون رسمی‌که‌در همان توئیتر فیلترشده در رشته توئیتی نوشت: «گروه جهادی امر به‌معروف و نهی‌از منکر‌یک تشکل‌است که‌به‌علت سخت‌بودن مجوز سمن‌ها در وزارت کشور توسط ستاد امر به‌معروف طراحی‌شد تا افرادی‌که می‌خواهند تشکلی‌برای امر به‌معروف‌در حوزه‌های تخصصی‌داشته‌باشند، از این طریق فعالیت‌کنند. این گروه‌ها درصورت

نیاز در چارچوب‌های شرعی‌و قانونی آموزش می‌بینند و زمانی که‌به مشکل برخوردند، مطابق قانون حمایت می‌شوند. مبنای قانونی این تشکل‌ها ماده ۱۶ قانون حمایت‌از آمران به‌معروف است. تاکنون ۴۰۰ گروه مجوزگرفته‌اند که بیشترین فراوانی برای امر‌به‌معروف محیط‌زیست‌است. بندهای قانونی‌که تشکل برای امر‌به‌معروف و نهی‌ازمنکر توسط مردم در قالب NGO به رسمیت شناخته‌شده و وظیفه ستاد در این زمینه از منظر ما بخشی از امه‌ی‌یدعون الی‌الخیر و یامرون بالمعروف و ینهون عن المنکر همین گروه‌های مردمی‌اند. نکته تکمیلی‌اینکه

گروه جهادی فلان یک ابداع من درآوردی است

مساله دوم مربوط‌به دفاعیات جلیل محبی، دبیر ستاد احیای امر‌به‌معروف و نهی‌ازمنکر‌از این مجوز و انتشار آن توسط یکی‌از فعالان مجازی‌است. او در رشته توئیتی‌که بالاتر هم آن‌را نوشتیم، اذعان کرده‌است که‌این مجوز را ستاد احیای امر‌به‌معروف و نهی‌ازمنکر ذیل ماده ۱۶ قانون حمایت‌از آمران معروف و ناهی‌از منکر‌صادر کرده‌است تا از این افراد و گروه‌ها حمایت‌هایی‌صورت بگیرد. در تبصره همان ماده ۱۶ قانون حمایت‌از آمران معروف و ناهی‌از منکر می‌گوید که‌سازمان‌های مردم‌نهادی‌که بخواهند در این زمینه تخصصی‌کار کنند، مثل جایی شبیه دیده‌بان شفافیت و عدالت و... صدور مجوزش‌با وزارت کشور‌است و آنجا این سازمان‌را ثبت می‌کنید. با این تفسیر اصلا و اساسا این گروه جهادی‌فلان یک ابداع من درآوردی‌است، چه سازوکار حقوقی‌ای دارد و چه حقوق و تکالیفی‌برای آن تعبیه و تعریف‌شده‌است؟ پس اصلا براساس آنچه گفته‌شد ستاد احیای امر‌به‌معروف و نهی‌ازمنکر چنین صلاحیتی ندارد.

و اما قانون چه می‌گوید؟

یادتان هست، در خطوط ابتدایی‌در ارتباط‌با برخی حقوق ساده‌والته‌مهم چیزهایی نوشتم. بگذارید ابتدا سراغ یکی‌از آنها برویم. ملاحظه‌برگزاری تجمعات، براساس اصل ۲۷ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران تشکیل اجتماعات و راهپیمایی‌ها، بدون حمل سلاح، به شرط آنکه محل‌به مبانی اسلام نباشد، آزاد است. اما طی تغییرات آرام و تحولات مختلف، انجام هرگونه تجمعات در کشور با هر ادعا و به هر طریقی نیازمند کسب مجوز‌از وزارت کشور‌است و به همین راحتی یکی‌از اصول قانون اساسی در کشور‌استحاله‌شده‌است. در ارتباط با ماجرای امر‌به‌معروف و نهی‌ازمنکر و مطالبه‌گری و مسائلی‌از این‌دست هم حالا مشخص‌شده‌است که ما با چنین خطری مواجهیم. ماجرای مجوز را در ذهن مرور کنید و سپس به‌اصل هشتم قانون اساسی کشور نگاه کنید. براساس این اصل قانونی در جمهوری اسلامی ایران دعوت‌به خیر، امر‌به‌معروف و نهی‌ازمنکر وظیفه‌ای‌است همگانی و متقابل برعهده مردم نسبت‌به یکدیگر، دولت نسبت‌به مردم و مردم نسبت‌به دولت. شرایط و حدود و کیفیت آن‌را قانون معین می‌کند. «وَالْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاُ بَعْضٍ يَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ». می‌بینید به همین سادگی و با افعال غیرمنطقی عده‌ای چنین حقی هم حالا با هر مختصاتی‌از اجرائیات و پیگیری‌ها درحال استحاله‌شدن و سلب شدن از مردم‌است. گویی عده‌ای بدشان نمی‌آید بعد از سر برآوردن جریان‌ات عدالتخواهانه و مطالبات عمومی، کسی خارج از دایره و قاعده آنها دست‌به‌مطالبه‌گری برند و می‌خواهد به هر شکل و شیوه‌ای که‌شده، همگان، مطالبه‌گران و دغدغه‌مندان، زیر لپت آنها دست‌به‌مطالبه‌گری‌برزند.

VIP مطالبه‌گری و عدالتخواهی

واما مهم‌ترین مساله از نظر من و قبل از مرور اظهارات حقوقدانان و کارشناسان این‌است که‌با این رویه و اعطای مجوز برای مطالبه‌گری و امر‌به‌معروف و نهی‌ازمنکر نوعی شرایط خاص‌و VIP برای مطالبه‌گری برای عده‌ای خاص ایجاد می‌کنیم. یاد هست در جریان نگارش گزارش‌های مختلف در ارتباط با عدالت آموزشی و نقد توسعه مدارس غیردولتی به‌ما می‌گفتند که‌ما کسی‌را محدود نمی‌کنیم، هرکس دلش می‌خواهد برود مدرسه دولتی‌با بیاید این مدارس غیردولتی، مافقط امکانات‌بهتری ارائه می‌کنیم و پولش را می‌گیریم. راست هم می‌گفتند، در این ماجرای مطالبه‌گری هم مساله این‌گونه‌است، همه‌احاد مردم امکان مطالبه‌گری دارند و در قانون هم‌به این موضوع اشاره‌شده‌است، اما عده‌ای امکانات بیشتری دارند، چرا؟ چون نهاد خاصی‌برای آنها مزیت‌نسبی بیشتر و چتر حمایتی فراخ‌تری ایجاد می‌کند و همین باعث می‌شود مثل همان ثبت‌نام دانش‌آموزان به هر شکل و هزینهای‌در مدارس غیردولتی، مطالبه‌گران نیز برای برخورداری‌از امکانات و حمایت‌های ویژه‌تر زیر چتر حمایتی نهاد‌های خاص بروند!

مجوز گرفتن و مجوز دادن برای نظارت همگانی بر حاکمان حتما خلاف هدف قانون اساسی است

فقهی و شرعی در قالب امر‌به‌معروف و نهی‌ازمنکر آورده‌است. منتها این حوزه، حوزه حساسی‌است، به‌ویژه وقتی نظارت مردم نسبت‌به مردم وجود دارد، ممکن‌است در تعارض با بعضی اصول دیگر قرار گیرد؛ مثلاً آزادی‌های فردی، آزادی بیان و... به همین خاطر احتمالا منظور قانون اساسی‌از اینکه حدود آن‌را قانون مشخص می‌کند ناظر بر این قسمت بوده‌است یعنی مربوط‌به امر‌به‌معروف و نهی‌ازمنکر مردم توسط مردم برای اینکه آزادی‌های مردم در معرض خطر قرار نگیرد، ولی‌در نظارت عمومی‌بر عملکرد حکومت، افکار عمومی‌ایزاری‌را در اختیار دارد، مثل رسانه و مکانیسم آن هم آزادی بیان‌است که‌این امر قاعداً نباید نیاز به مجوز داشته‌باشد. مجوز گرفتن و مجوز دادن برای نظارت همگانی بر حاکمان حتما خلاف هدف قانون اساسی‌است و به‌نظرم با موازین فقهی و موازین شرعی هم سازگار نیست.»

توسعه مواردی که نیاز به مجوز دارند به‌طور کلی برای کشور خطرناک است

مجوز‌ها کم‌شود، دولت‌ها اختیار دادن مجوز نداشته‌باشند، به تعبیر دیگری فعالیت‌ها نیازی به دریافت مجوز پیشینی نداشته‌باشد. در خیلی‌از کشور‌ها هرکسی می‌تواند روزنامه چاپ کند، اگر خلاف کرد، با او برخورد می‌شود و نیازی به دریافت مجوز پیشینی نیست، یا مثلاً برای سرمایه‌گذاری در کشور ما هر شخص باید ۲۰-۱۹ مجوز بگیرد، نوعاً افراد از ورود به این فعالیت‌ها به‌همین خاطر پشیمان می‌شوند و اصلا همین مساله خود منفذی‌برای فساد می‌شود. خیلی‌از کشور‌ها این مسائل را حذف کردند، شما می‌توانید بدون حضور در کشوری‌در آن کشور شرکتی ثبت کنید. این رویکرد موجود و حاکم بر نظام اداری کشور و توسعه مواردی‌که نیاز به مجوز دارند به‌طور کلی برای کشور خطرناک‌است.»

امر به معروف و نهی از منکر یک حق عمومی است

امر‌به‌معروف و نهی‌ازمنکر یک حق عمومی‌است ولی حدود اختیار را قانون تعیین می‌کند. مثلاً در امر‌به‌معروف و نهی‌ازمنکر نمی‌توان اقدام فیزیکی انجام داد و... . من اختیارات ستاد احیای امر‌به‌معروف و نهی‌ازمنکر را ندیده‌ام اما به نظر می‌تواند مجوز دست‌ولی‌این افراد ضابط تلقی نمی‌شوند و در حد تذکر شفاهی می‌توانند به افراد تذکراتی بدهند. ولی اگر این رویه باعث بشود که این افراد ضابط تلقی بشوند و قانون برای آنها چنین مزیتی‌را ایجاد کرده‌باشد، مغایر با قانون اساسی بوده و مشکل دارد.»

ماجرای مجوز امر‌به‌معروف و نهی‌ازمنکر و مطالبه‌گری این‌ فعال مجازی‌که توسط ستاد احیای امر‌به‌معروف و نهی‌ازمنکر صادر شده، خیلی‌ماجرای کهنه‌ای نیست و علی‌رغم اینکه این مجوز ۴۰ روز پیش صادر شده‌است اما تا همین دو شب پیش سخنی‌از آن گفته نشده بود. بنابراین خیلی‌از حقوقدان‌ها و فعالان حقوقی و مدنی از جزئیات مطلع نیستند. باین همه سیدمحمود علیزاده‌طباطبایی، حقوقدان و وکیل دادگستری در ارتباط با امر‌به‌معروف و نهی‌ازمنکر در قانون اساسی ایران به «فرهیختگان» گفت: «اصل هشتم و ماجرای

این مجوزها می‌تواند به‌نوعی تهدید حقوق اساسی مردم تلقی شود

بکنند، مغایر با اصول قانون اساسی‌است و هیچ قانونی حقی نمی‌تواند حقوق اساسی مردم را محدود کند. این ماجرا هم فکر می‌کنم در همان پازل برود. ایجاد محدودیت برای حقی که همگانی‌است و قانون اساسی آن‌را به رسمیت شناخته‌است به قشر خاصی اختصاص بدهیم، درواقع نوعی محدودیت ایجاد کردن برای دیگر مردم‌است. اینجا شاید توجیه این

از قانون اساسی مهم‌ترین رکن قانونی مملکت‌است. وقتی می‌گویید قانون عادی نباید از مرزهای قانون اساسی تخطی کند، هرگونه تصمیماتی‌که ذیل قانون هم هست اعم از بخشنامه، مصوبه، ابلاغیه و... به طریق اولی درمعرض مغایرت با قانون اساسی قرار می‌گیرد. براساس اصول قانون اساسی تصویب هرگونه قانونی‌که حقوق اساسی مردم را تهدید

پیمان مجیبی، حقوقدان، وکیل دادگستری و عضو کمیسیون حمایت و صیانت از وکلای و مرکز وکلای قوه قضائیه کارشناس دیگری بود که‌در ادامه و در ارتباط با مساله موجود با «فرهیختگان» به‌گفت‌وگو پرداخت و گفت: «اصول قانون اساسی ما درواقع حاکمیت دارد نسبت‌به تمام قوانین‌مان، تمام مصوبات، آیین‌نامه و... . قانون عادی بعد

صاحب‌انتیاز: دانشگاه آزاد اسلامی - مدیرمسئول: محمدامین ایمانجانی- سردبیر: مسعود فروغی

دفتر مدیرمسئول: ۰۱۶۳۴۸۰۱۲-تحریریه: ۰۱۸۲-۰۱۸-۶۶۷۰۱۸-فکس: ۰۵۱-۶۷۰۲۷-۶۶۷۰۲۷

روابط عمومی: ۰۱۶۳۴۸۰۴۹۹-۶۶۷۰۱۸- سازمان آگهی‌ها: ۰۱۸-۶۶۷۰۰۴-۶۶۳۴۸۰

چاپ: چاپخانه دانشگاه آزاد اسلامی - توزیع فرهیختگان: ۰۱۱۰۱۲-۶۶۳۴۸۰

نشانی: خیابان حافظ، پلاک ۱۲۰۱۳، روبروی ساختمان بورس، ساختمان فرهیختگان، طبقه سوم

مردم از پشتیبانی‌های خاص در مطالبه‌گری‌ها و... بهره‌مند نمی‌شوند. یعنی کسانی‌با توسل به این مقررات و مجوز‌ها و نهادهی‌که تولیت این‌ماجرا را برعهده دارد، پشتیبانی‌هایی دارند که هرکسی از این پشتیبانی‌ها بهره‌مند نیست و درنتیجه در قیاس با افرادی‌که این حمایت‌ها را دارند، حقوق برابری ندارند و این مساله باعث ایجاد شکاف می‌شود.»